EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 7.10.2019
COM(2019) 449 final

KOMISSION KERTOMUS

EUROOPAN PARLAMENTILLE

tiettyjen sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen, annetun asetuksen (EU) 2019/125 31 artiklassa tarkoitetun kidutuksen vastaisen koordinointiryhmän toiminnasta ja kuulemisista

1. Johdanto

Asetus (EU) 2019/125 tiettyjen sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen[1], jäljempänä ’asetus’, annettiin 16. tammikuuta 2019. Asetuksen 31 artiklan 4 kohdassa velvoitetaan komissio toimittamaan Euroopan parlamentille kertomus kidutuksen vastaisen koordinointiryhmän toiminnasta, tutkimuksista ja kuulemisista. Samassa kohdassa myös todetaan, että vuosikertomuksessa on kiinnitettävä asianmukaista huomiota tarpeeseen olla vahingoittamatta luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden kaupallisia etuja.

Kidutuksen vastaisen koordinointiryhmän toiminnasta oli vuonna 2017 saatavilla vasta melko vähän tietoja, joten tässä kertomuksessa esitetään tiedot sekä vuodelta 2017 että vuodelta 2018. Kertomus siis kattaa ajanjakson siitä alkaen, kun 23. marraskuuta 2016 annettu asetus (EU) 2016/2134, jolla koordinointiryhmä perustettiin, tuli voimaan.

2. Sääntelykehys

Asetuksessa korostetaan sitä, että EU on sitoutunut kidutuksen ja kuolemanrangaistuksen poistamiseen. Siinä kielletään sellaisten tavaroiden vienti ja tuonti, jotka on erityisesti suunniteltu käytettäviksi kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoa varten tai kidutukseen tai muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen. Asetuksessa myös edellytetään vientiluvan hankkimista etukäteen EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta, jos on tarkoitus viedä maasta tavaroita, joita voidaan käyttää kidutukseen tai muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen.

Asetuksen liitteissä II, III ja IV luetellaan tavarat, joiden kauppa on kielletty tai joiden kauppaa valvotaan.

Asetusta on muutettu kerran tämän kertomuksen kattamalla ajanjaksolla. Lokakuun 18. päivänä 2017 annetulla komission delegoidulla asetuksella (EU) 2018/181[2] lisättiin Dominikaaninen tasavalta, São Tomé ja Príncipe sekä Togo niiden määräpaikkojen luetteloon, joihin sovelletaan unionin yleistä vientilupaa (nykyään liite V)[3].

---

[1] Asetus (EY) N:o 1236/2005 tiettyjen sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen, annettiin 30. heinäkuuta 2005. Sitä on muutettu useita kertoja, viimeksi 23. marraskuuta 2016 annetulla asetuksella (EU) 2016/2134. Asetuksesta laadittiin kodifioitu toisinto 16. tammikuuta 2019 annetulla asetuksella (EU) 2019/125 (EUVL L 30, 31.1.2019, s. 1).

[2] EUVL L 40, 13.2.2018, s. 1.

[3] Unionin yleistä vientilupaa sovelletaan luvan käytön ehtojen ja vaatimusten täyttyessä sellaisiin maihin suuntautuvaan vientiin, jotka ovat poistaneet kuolemanrangaistuksen kaikkien rikosten osalta ja vahvistaneet kyseisen poistamisen kansainvälisellä sitoumuksella. Niiden maiden osalta, jotka eivät ole Euroopan neuvoston jäseniä, luettelo sisältää maat, jotka ovat poistaneet kuolemanrangaistuksen kaikkien rikosten osalta ja ilman varaumia ratifioineet kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen toisen valinnaisen pöytäkirjan.

3. Kidutuksen vastaisen koordinointiryhmän toiminta

Kidutuksen vastainen koordinointiryhmä perustettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2016/2134 tarkastelemaan asetuksen soveltamiseen liittyviä kysymyksiä.

Koordinointiryhmä toimii foorumina, jolla jäsenvaltioiden asiantuntijat ja komissio vaihtavat tietoja hallinnollisista käytännöistä sekä käyvät keskustelua asetuksen tulkintakysymyksistä, luetteloihin sisältyviä tavaroita koskevista teknisistä kysymyksistä, asetukseen liittyvästä kehityksestä ja muista mahdollisesti ilmenevistä kysymyksistä. Lisäksi komissio kuulee koordinointiryhmää paremmasta lainsäädännöstä 13. huhtikuuta 2016 tehdyssä toimielinten välisessä sopimuksessa[4] vahvistettujen periaatteiden mukaisesti silloin kun se valmistelee delegoituja säädöksiä.

Koordinointiryhmä kokoontui raportointikaudella kahdesti: 12. heinäkuuta 2017 ja 28. kesäkuuta 2018. Kokouksissa vaihdettiin tietoja useista asetuksen täytäntöönpanoon liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

3.1. Epäämispäätöksiä ja kiellettyjä viejiä koskevat ilmoitukset

Koordinointiryhmässä vaihdettiin teknisiä tietoja niistä välineistä, joita on käytettävissä kaksikäyttötuotteita koskevassa sähköisessä järjestelmässä (DUeS). Tämä komission luoma suojattu ja koodattu järjestelmä on tarkoitettu eräiden tietojen vaihtamiseen toimivaltaisten viranomaisten välillä. Asetuksen 23 artiklan 5 kohdan mukaan EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on käytettävä DUeS-järjestelmää tietojen toimittamiseksi tapauksissa, joissa vientilupapyyntö on hylätty (ns. epäämispäätökset).

Jotta DUeS-järjestelmä vastaisi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/2134[5], siinä otettiin käyttöön uusia ilmoitusvälineitä. Näiden välineiden avulla toimivaltaiset viranomaiset voivat ilmoittaa tiedot

i) viejistä, joita on kielletty käyttämästä unionin yleistä vientilupaa (20 artiklan 1 kohta),
ii) teknisestä avusta, jota varten ei ole myönnetty lupaa (15 artiklan 1 kohdan a alakohta ja 19 artiklan 1 kohdan alakohta), ja
iii) välityspalveluista, joita varten ei ole myönnetty lupaa (15 artiklan 1 kohdan b alakohta ja 19 artiklan 1 kohdan b alakohta).

3.2. Asetuksen 15 ja 19 artiklan mukainen teknistä apua ja välityspalveluja koskeva ennakkolupavaatimus

Koordinointiryhmän jäseniä pyydettiin esittämään mahdolliset ohjeet, joita ne ovat laatineet asetuksen 15 ja 19 artiklassa vahvistettuja teknisen avun muotoja ja välityspalveluja

[4] EUVL L 123, 12.5.2016, s. 1.
[5] EUVL L 338, 13.12.2016, s. 1.

koskevan ennakkolupavaatimuksen saamiseksi. Tällaiset ohjeet kattavat muun muassa eräiden termien, kuten ’välittäjä’ ja ’teknisen avun toimittaja’, määritelmät.

3.3. Asetuksen 8 ja 9 artiklan mukaisten messuja ja mainontaa koskevien kieltojen täytäntöönpano

Koordinointiryhmässä vaihdettiin teknisiä tietoja asetuksen 8 ja 9 artiklassa vahvistetuista kielloista, joista edellinen koskee messuja ja jälkimmäinen mainontaa. Nämä kiellot otettiin asetukseen vuonna 2016 tehdyllä muutoksella, ja ne tulivat voimaan 16. joulukuuta 2016. Tietojenvaihdossa käsiteltiin erityisesti asiaan liittyville viranomaisille mahdollisesti annettavia ohjeita sekä täytäntöönpanokeinoja. Koordinointiryhmässä todettiin, että joidenkin eurooppalaisten toimittajien verkkosivuilla oli havaittu asetuksessa tarkoitettujen tavaroiden mainontaa. Tämä voi viitata siihen, että asetuksessa säädetyn kiellon soveltamisala ei ole riittävä.

3.4. Kidutusvälineiden kaupan vastainen allianssi

Koordinointiryhmälle ilmoitettiin kidutusvälineiden kaupan vastaisen allianssin[6] viimeaikaisesta kehityksestä. Tämä Euroopan unionin edistämä ja Argentiinan ja Mongolian tukema aloite käynnistettiin 18. syyskuuta 2017. Allianssin 57 jäsentä ovat hyväksyneet poliittisen julkilausuman sen perusperiaatteista, mukaan lukien sitoumuksen toteuttaa tehokkaita toimenpiteitä, joilla rajoitetaan kidutukseen ja kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon käytettävien tavaroiden kauppaa kansallisen lainsäädännön ja sen täytäntöönpanon tehokkaan valvonnan avulla.

Aloitteen tarkoituksena on lisätä tietämystä EU:n asetuksesta ja kannustaa muita maita toteuttamaan samankaltaisia kaupan alan toimenpiteitä, jotta voidaan pysäyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon tai kidutukseen käytettävien tavaroiden maailmanlaajuinen kauppa tai rajoittaa sitä. Kaikki EU:n jäsenvaltiot ja yli 30 muuta maata ovat kidutusvälineiden kaupan vastaisen allianssin jäseniä.

6 http://www.torturefreetrade.org/